

‘Het lezen van dit boek zal in het begin misschien een beetje pijn doen. Toch zou ik met name alle witte lezers willen vragen vooral dit boek van mijn lieve en moedige vriendin door te lezen, want het zal je veel inzichten geven die hopelijk leiden tot een gelijkwaardigere samenleving met meer begrip voor elkaar.’ – **Tanja Jess**

‘Alleen Anousha kan witte Nederlanders met liefde en humor een meedogenloze spiegel voorhouden over hun privileges, hun macht en de ongelijkheid die dat veroorzaakt. *Hallo witte mensen* is dé toegankelijke gids om racisme te begrijpen.’ – **Seada Nourhussen**

‘Dit boek maakt veel zichtbaar wat voor velen onzichtbaar is en voor velen bij het lezen helaas voelbaar en herkenbaar...’ – **Humberto Tan**

‘Hoe lastig en confronterend ook misschien, Anousha bewijst met dit boek dat je als witte man/vrouw soms gewoon even je mond moet houden in plaats van moet praten. Dat het louterend werkt om te luisteren en jezelf eens radicaal tegen het licht te houden. Wondjes en littekens op de ziel gegarandeerd... Het werd tijd...’ – **Eric Corton**

‘*Hallo witte mensen* van Anousha Nzume is een belangrijk boek dat Nzume met de broodnodige ironie en distantie heeft geschreven. Ook voor mensen die van mening zijn dat ze niet wit zijn. Nzume laat zien dat het erkennen van het leed van de ander pas kan beginnen als lijden niet langer een competitie is. Zelfs als je het niet met alles eens bent wat ze poneert begin je geleidelijk aan steeds meer van Nzume te houden. *Hallo witte mensen* is een poging tot dialoog die de lezer niet naast zich neer kan leggen.’ – **Arnon Grunberg**

Hallo witte mensen

Hallo witte mensen

Anousha Nzume

AUP

Eerste t/m vierde druk: 2017

Vijfde druk: 2020

Zesde druk: 2021

Ontwerp omslag: Duif & Bode

Ontwerp binnenwerk: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 94 6298 414 1

e-ISBN 978 90 4853 464 7 (pdf)

e-ISBN 978 90 4853 465 4 (ePub)

NUR 740

© A. Nzume / Amsterdam University Press B.V., Amsterdam 2017

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoudsopgave

Terminologie	11
Voorwoord	13
1. Witheid. Kleur leren zien	15
Introductie	15
Witte terminologie	17
Impliciet racisme, IAT en kleurenblindheid	19
Kleur leren zien	23
Peter met de korte nek	25
Wit bekijken: omgekeerd racisme?	28
Conclusie	30
Tools voor het omgaan met witheid en self-care tips	32
Aanbevolen om te lezen en te kijken	32
2. Wit privilege: je hebt het, of je wilt of niet. Wat nu?	33
Introductie	33
Privilege voor dummies	37
Institutioneel racisme en systemen	41
Lastig gespreksonderwerp?	44
Witte fragiliteit	46
Een alternatief voor defensief: inleving	48
Conclusie	50
Tools voor het omgaan met witte macht en self-care tips	51
Aanbevolen om te lezen en te kijken	52
3. Witte complimenten, oftewel exotisme	55
Introductie	55
Exotische Peter	58
Wat is exotiseren: stereotypering en geschiedenis	60
Vrouwen dicht bij de natuur	64
Het verhaal van Sarah Baartman	66
Hedendaagse equivalent	68

Representatie van zwarte vrouwen	71
Stereotypes op systematisch niveau	72
Conclusie	75
Tools voor het omgaan met exotisme en self-care tips	77
Aanbevolen om te lezen en te kijken	78
4. Witte verlossers	79
Introductie	79
Witte verlossers	82
Goede witte mensen	84
Ontwikkelingswerk in context	86
Bondgenootschap voor dummies: geen feestje	88
Ruimte leren delen	89
Tools voor het omgaan met witte verlossers en self-care tips	92
Aanbevolen om te lezen en te kijken	92
5. Zwarte Piet en witte onschuld	93
Introductie	93
<i>Blackface</i> & witte onschuld	97
New York, oktober 1997	99
Witte fragiliteit	101
Conclusie	104
Tools voor het omgaan met Zwarte Piet en self-care tips	105
Aanbevolen om te lezen en te kijken	105
6. Wit verleden	107
Introductie	107
Het verleden moet gezellig zijn	109
Houding tegenover het verleden	111
Peter en het koloniaal verleden	113
De absurditeit van het Nederlandse onderwijs	114
Wit schuldgevoel	115
Wat kun je wel doen?	116
Bijzondere gemeente van het koninkrijk	118
Dia Di Rincon	120

Tools voor het omgaan met witte geschiedschrijving en self-care tips	122
Aanbevolen om te lezen en te kijken	122
Initiatieven	123
7. Culturele toe-eigening: Witte vrouw, Beyoncé	
<i>Lemonade</i> is niet van jou	125
Introductie	125
Supermarkt van exotische culturen	126
Pompoen is niet altijd gezellig	128
Culturele uitwisseling	130
De gevolgen van culturele toe-eigening	132
Tools voor het omgaan met culturele toe-eigening en self-care tips	135
Aanbevolen om te lezen en te kijken	135
Nawoord	137
Dankwoord	139

Terminologie

Dit boek is geschreven in een tijd waarin we spreken over witte mensen, mensen van kleur en soms ook zwarte en bruine mensen. Ik heb ervoor gekozen om veel verschillende termen te gebruiken in dit boek, omdat we er in het Nederlandse discours ook nog niet over uit zijn wat de juiste of definitieve termen zijn. Het zou heel goed kunnen dat we over een tijdje een ander lexicon gebruiken in het debat of de dialoog over racisme en uitsluiting. Persoonlijk prefereerde ik tot voor kort het Amerikaanse model en noemde ik mezelf Russisch-Kameroense Nederlander. Ondertussen lijkt 'Nederlander' een politieke term te zijn geworden. Ik heb een politicus het weleens horen hebben over Nederlands gekleurde Nederlanders... Tegenwoordig noem ik mezelf soms een zwarte vrouw of bruine vrouw. De terminologie in dit boek reflecteert dit proces: voorlopig eclectisch, altijd veranderend.

Voorwoord

Mijn moeder heeft de Tweede Wereldoorlog als Russisch kind bewust meegemaakt en heeft in die periode haar moeder verloren. In de jaren zestig van de vorige eeuw trouwde ze op bijna 40-jarige leeftijd met mijn vader, een Kameroense arts en antikolonialist die, geïnspireerd door Muhammad Ali, zich wilde bekeren tot de islam. Uiteindelijk vonden ze dat elke vorm van georganiseerde religie 'opium voor het volk' is en ben ik 'heidens' opgevoed.

Eind 2016 is mijn moeder 84 geworden. Ze is vitaal, hyperintelligent, goed geïnformeerd en heel sterk. Ze heeft qua antisemitisme, islamofobie, racisme, seksisme en anti-Russische sentimenten heel wat voor haar kiezen gehad, ook in Nederland. Vandaag belde ze me huilend op en zei ze dat de huidige tijden haar, qua toon, zogenaamde humor en retoriek, doen denken aan de sfeer aan het einde van de jaren dertig van de vorige eeuw, voordat de oorlog uitbrak. Het lukte me niet haar goed te troosten, want ook ik maak me enorme zorgen over de komende verkiezingen. Mijn moeder is trots op de huidige generatie activisten en opiniemakers, trots op mensen zoals Sylvana Simons. Het geeft haar hoop dat zij en wij ons niet stilhouden. Dat we de mogelijkheden die we hebben, gebruiken om te delen en om te leren; het sterkt haar dat veel mensen op hun manier trachten iets te verbeteren. We zijn niet meer afhankelijk van een bepaalde media-output. We kunnen zelf agenderen en verandering bewerkstelligen.

In deze tijden, waarin Donald Trump de 45ste president van de Verenigde Staten is, waarin Wilders volgens de peilingen van TNS NIPO op 35 zetels staat en ook de intellectuele elite van Nederland met grote regelmaat racisme normaliseert en het erover hebben soms zelfs categoriseert als polariserend, is het onmogelijk om stil te blijven. Ian van der Kooye, politiek adviseur van Sylvana Simons, zei tijdens het congres voor mensen van Afrikaanse komaf dat hij z'n werk doet opdat zijn kind niet meer hoeft te vechten voor gelijkwaardigheid.

De eerste keer dat ik als kind met m'n kleur werd geconfronteerd was op het moment dat witte kinderen in de speeltuin mij 'vies' en 'ongewassen' noemden. Ik mocht niet op de schommel zitten, want ik zou afgeven met m'n 'poepkleur'. Toen ik het aan m'n oma vertelde, zag ik dat ze zich groothield maar enorm verdrietig was. Dit was de dag waarop ze me zou moeten vertellen hoe de wereld in elkaar zit. Vanaf dat moment was ik me bewust van wat 'kleur' betekent.

En dat ben ik nog altijd. Zojuist heb ik nog een rotgesprek gehad met een buurtgenote die me ongevraagd op een badinerende manier aansprak over hoe ik omga met mijn kat. Terwijl ik haar beleefd doch streng antwoordde zag ik in haar ogen dat ze bang voor me was en me in haar hoofd in het hokje 'boze zwarte vrouw' plaatste. En zodra ze weg was, deed ik dat zelf ook. Ik beoordeelde mezelf zoals de maatschappij vrouwen zoals ik meestal beoordeelt. Ik wil niet dat ook de volgende generatie van meisjes en jongens hier weer doorheen moet gaan. Dat ook zij weer die constante innerlijke en maatschappelijke strijd moeten voeren over 'wie we zijn' en wat onze plek is.

Daarom wil ik dit boek opdragen aan alle kinderen in Nederland. Wees vrij. Sta in je licht. Nederland is van jou.

Anousha Nzume
Amsterdam
8 maart 2017

1. Witheid. Kleur leren zien

Introductie

Lieve witte mensen. Ik woon mijn hele leven al tussen jullie en met jullie. Bijna altijd met plezier. Ik hou van Holland met al zijn streken, nukken en haast onopvallende schoonheid. Ik hou ook van Hollanders, oftewel de witte mensen. Ik heb een witte moeder (ze is Russisch) en ik ben getrouwd met een witte man, die niet anders te omschrijven is dan een knappe kaaskop. Maar soms denk ik weleens: wie zijn jullie? Waarom doen jullie zo?

Laatst fietste ik rond twee uur 's nachts terug van een feestje en had ik zo'n moment. Ik baalde van jullie. Vond jullie vervelend. Arrogant, kil, stug en gesloten. Ik was de enige persoon van kleur op dat hele feest. Zo werd ik ook bekeken, zo werd ik behandeld. Dat ben ik wel vaker en hé, alles went. Maar die avond, na twee rode wijn en drie straffe gin-tonics, gedroeg ik me niet zoals ik meestal doe. Meestal blijf ik rustig en braaf, en lach ik om alle opmerkingen en grapjes, ook als ze bevooroordeeld of racistisch zijn. Meestal ben ik wel bijdehand, maar altijd binnen de grenzen van het fatsoenlijke. Nu niet. Men vond mij vervelend en lastig. Het kwam er vooral op neer dat ik m'n eenzaamheid uitte in deze homogene, witte, hoogopgeleide, intellectuele en correcte groep. Dat ging bijna fout, omdat ik ageerde in plaats van geestig reageerde. Ik ging nog net op tijd naar huis. Maar niet nadat ik de gastheer bij z'n neus had gegrepen en iets over Zwarte Piet had geroepen, geloof ik...

Met tegenwind op de pont terug naar huis merkte ik dat ik hardop tegen mezelf praatte. Ik was zo'n dronken, hardop pratend persoon die de harde maatschappelijke werkelijkheid even niet meer aankon. Ook dat is een bekend gevoel. Maar nu dacht ik: wat als het nou niet aan mij ligt? Wat als zo'n ongemakkelijke rare avond niet aan mij ligt maar aan 'de ander'? Aan die dominante, koude, veroordelende, zichzelf verheerlijkende, ieder

ander buitensluitende witte klotecultuur? Ik zag al die witte mensen niet meer als individuen maar als een groep; zoals witte mensen het schaamteloos over 'Surinamers' of 'Marokkanen' kunnen hebben terwijl ze het dan negen van de tien keer over één persoon hebben.

Nee toch? Dat kan ik toch niet maken? dacht ik, dat mag ik toch niet voelen of denken? Ik moet me toch aanpassen aan de heersende cultuur? Ik wil hier toch zijn? Ik ben hier toch te gast met paspoort? Wit is toch geen groep?? 'Dat zijn jullie zeker wel!!' riep ik tegen een groepje corpsballen, terwijl ik achter het Centraal Station tussen de witte menigte fietste. Omdat ik dronken was, durfde ik alles om te draaien. Ik was niet de radicale hysterica (trouwens, 'radicaal' betekent alleen maar dat je alles tot in de wortel probeert te begrijpen, en 'hysterisch' is ook een zeer relatieve multi-interpretabele stok om mee te slaan), maar zij waren de afstandelijke individualistische en egocentrische zombies. Ik was niet overgevoelig, zij waren onderkoeld. Meer dood dan levend. Ik was de norm en zij waren belachelijk. En ik kan je zeggen: dat was een heerlijk gevoel. Het was de kater meer dan waard.

Met dit boek wil ik je meenemen naar die andere kant. Dit wordt geen boek over zwarte mensen of mensen van kleur, en het leed dat we meemaken. Het wordt geen uitgebreid verhaal over racisme. Ik wil juist de lens omdraaien. Naar de groep die het niet gewend is om bekeken en onderzocht te worden. Dat is wat ik ga doen. We gaan in dit boek de witte mens onderzoeken. Als groep. Witte mensen hebben eindeloos veel documentaires gemaakt en studies gedaan naar mensen van kleur en zwarte mensen. Naar 'spannende' en 'exotische' culturen, of de vreemde, grappige en soms 'barbaarse' gewoontes van andere etnische groepen. Witte mensen zijn gewend anderen als groep te mogen onderzoeken, te bekijken, te beoordelen. Hierdoor kunnen we, lieve witte mensen, amper een gesprek met jullie voeren over machtsverhoudingen en racisme. Ik wil jullie een spiegel voorhouden. En aanmoedigen tot de eerste stapjes van zelfreflectie. We beginnen bij het begin. Bij het meest abstracte begrip: witheid.